

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului depus de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Cuculescu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii,

împotriva deciziei din 31 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău,

(*Dosarul nr. 2ra-1263/23*
NR. PIGD 2-22139771-01-2ra-05092023)

Stabilirea eronată de către instanțele ierarhic inferioare a cuantumului prejudiciului moral, încasat în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. V. Ciprian
Curtea de Apel Chișinău, jud. A. Panov, V. Mihaila, A. Braga

02 iulie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților cererea de recurs depus de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Ghenadie Stratulat,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 23 septembrie 2022, Ion Cuculescu, reprezentat de avocata Natalia Moloșag, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii (f.d. 2, 3-13, vol. I).

2. În motivarea cererii de chemare în judecată a indicat că, la 11 iulie 2016, ofițerul de urmărire penală Nicolae Bruma din cadrul DCC a SPIA al MAI a început urmărirea penală în cauza penală nr. 2016550013, pe faptul abuzului de serviciu în interes material comis de reclamant în calitate de Primar al or. Șoldănești. Prin ordonanța sa ofițerul de urmărire penală a constatat că reclamantul, persoană cu funcție de demnitate publică, a însușit o cantitate nestabilită de materiale de construcții (foi de ardezie) repartizate din rezerva de stat pentru sinistrații care au suferit în urma calamităților naturale, după care, prin înțelegere prealabilă cu Alexandru Cuculescu (tatăl reclamantului) și Ion Gonța au întreprins acțiuni de comercializare a acestor materiale.

3. Organul de urmărire penală a constatat comercializarea, la 29 iunie 2016 și 06 iulie 2016, a 42 de foi de ardezie însușite fraudulos din rezerva de stat, la prețul de 3 630 de lei, mijloacele financiare fiind încasate de reclamant.

4. La 13 iulie 2016, prin ordonanța procurorului Procuraturii Anticorupție, Vitalie Galeru, reclamantul a fost recunoscut în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzută la art. 327 alin. (2) lit. b) din Codul penal, fiind reținut pentru 72 de ore. La 15 iulie 2016, prin ordonanța aceluiași procuror, reclamantul a fost pus sub învinuire pentru infracțiunea incriminată.

5. La 10 februarie 2017, procurorului Procuraturii Anticorupție, Vitalie Galeru, a pornit urmărirea penală conform elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal, pe faptul

delapidării averii străine încredințate în administrarea vinovatului, cu folosirea situației de serviciu, în cauza penală nr.2017978043. La aceeași dată, prin ordonanța procurorului, cauzele penale au fost conexe într-o singură procedură cu numărul 2016550013. Ulterior, acuzarea a fost modificată, reclamantului fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzute la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal.

6. Prin sentința din 20 septembrie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești, reclamantul a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal, fiindu-i aplicată sancțiune sub formă de amendă în mărime de 600 u.c., cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 4 ani. Totodată, s-a încasat prejudiciul cauzat prin infracțiune în sumă de 3 630 de lei.

7. Prin decizia din 29 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de avocatul Natalia Moloșag în interesele inculpatului. S-a casat parțial sentința și s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care s-a constatat că emiterea ordonanțelor de pornire a urmăririi penale la 10 februarie 2017, conexarea și punerea sub învinuire, au avut loc cu încălcarea principiului *non bis in idem* (nimeni nu poate fi tras sau cercetat penal de două ori pentru aceeași faptă) și cu încălcarea competenței materiale. S-a încetat procesul penal din motiv că există circumstanțe ce exclud tragerea la răspundere penală. S-a dispus ca probele acumulate în cauza penală nr. 2017978043, invocate de partea acuzării, să fie declarate nevalabile urmare acumulării lor în afara urmăririi penale.

8. Prin decizia din 01 august 2019 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul ordinar declarat de procuror, s-a casat decizia din 29 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și s-a remis cauza la rejudecare în instanța de apel în alt complet.

9. Prin decizia din 31 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul avocatei Natalia Moloșag în interesele inculpatului, s-a casat sentința din 20 septembrie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești și s-a pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit de prima instanță, prin care s-a încetat procesul penal din motivul că există circumstanțe ce exclud tragerea la răspundere penală în conformitate cu art. 391 alin. (1) pct.6) din Codul de procedură penală.

10. Prin decizia din 13 octombrie 2020 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul ordinar declarat de procuror, s-a casat decizia din 31 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău și s-a remis cauza la rejudecare în instanța de apel în alt complet.

11. Prin decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul avocatei Natalia Moloșag, s-a casat sentința din 20 septembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Șoldănești și s-a pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit de prima instanță, prin care Ion Cuculescu a fost achitat din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

12. Prin decizia din 16 iunie 2021, Curtea Supremă de Justiție a respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de acuzatorul de stat.

13. Astfel, prin decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, ce a căpătat irevocabilitate în baza deciziei din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție, s-a constatat ilegalitatea acțiunilor organului de urmărire penală și ale procuraturii. Or, organul de urmărire penală și procuratura nu au administrat probatoriu care să indice cu claritate modalitatea prin care a fost pretinsă comiterea infracțiunii, nu au constatat daunele considerabile ce urmau să reprezinte consecințele prejudiciabile ale infracțiunii, să identifice și să recunoască corespunzător victima infracțiunii.

14. În această ordine de idei, reclamantul a invocat că, în perioada 11 iulie 2016 – 16 iunie 2021, s-a aflat ilegal sub urmărire penală, fără să existe temei pentru pornirea și instrumentarea cauzei penale, or, la caz lipseau probe ce ar demonstra vinovăția sa și ar permite tragerea la răspundere penală, cu aplicarea pedepsei.

15. Respectiv, la 04 iulie 2016, față de dânsul și membrii familiei sale în mod ilegal au fost aplicate măsuri speciale de investigație, urmărirea vizuală și achiziția de control. Or, prin această acțiune procesuală, SPIA a încercat să asigure administrarea probelor în cauza penală, încercând să provoace membrii familiei sale să primească sub orice formă mijloace bănești, pentru a porni urmărirea penală în baza infracțiunii prevăzute la art. 327 alin. (2) lit. b) din Codul penal. Iar, procurorul, la rândul său, a autorizat efectuarea măsurilor speciale de investigații, inclusiv achiziția de control.

16. Totodată, procurorul ilegal l-a reținut pentru 72 de ore și ilegal a înaintat la 15 iulie 2016 demers de aplicare a arestului preventiv.

17. Deopotrivă, Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești, neîntemeiat, prin sentința din 20 septembrie 2018, l-a recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal, aplicându-i sancțiune penală și încasând prejudiciul cauzat prin infracțiune.

18. Reclamantul a considerat că, ilegalitatea acțiunilor organului de urmărire penală, ale procuraturii, dar și ale Judecătoriei Orhei, sediul

Șoldănești, rezultă din decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și decizia din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție, prin care a fost achitat. Pornirea urmăririi penale, instrumentarea cauzei penale, iar ulterior și condamnarea sa de către prima instanță, în lipsa probelor și a faptei încriminate, sunt acțiuni vădite ilegale. Acest fapt denotă că atât organul de urmărire penală, cât și procuratura, dar și instanța de judecată și-au exercitat abuziv drepturile legale, admitând învinuiri lipsite de suport probator, cauzând reclamantului prejudiciu moral și material.

19. În acest sens, reclamantul a evocat că, la momentul pornirii urmăririi penale și instrumentării cauzei penale, deținea o funcție de demnitate publică, fiind ales primar al or. Șoldănești la alegerile locale din anul 2015 și reprezenta o formațiune politică care se afla în opoziție cu guvernarea.

20. În opinia reclamantului, cauza penală a fost pornită la comandă cu scopul de a-l înlătura de la conducerea primăriei și a-l supune politic, din motiv că nu era docil puterii ce se afla la guvernare.

21. La fel, reclamantul a menționat că, procurorul Valeriu Galeru a încălcat principiul universal în materia dreptului penal, deoarece, la 10 februarie 2017, a pornit o altă cauză penală doar pentru a oferi posibilitate concurenților electorali desemnați de puterea de la guvernare de a declara reclamantul că este hoț. Aceleași instrucțiuni au fost executate și de judecătorul Ramona Mosnegutu, deoarece alegerile locale erau iminente, iar calificativele atribuite reclamantului urmau să răsune și în adresa formațiunii politice pe care o reprezenta. Este inadmisibil ca într-un stat de drept, instrumentarea urmăririi penale în raport cu un funcționar public, în forma și în condițiile în care s-a procedat cu reclamantul, să servească temei pentru reducerea la tăcere a acestuia și înlăturarea din viața politică, cu denigrarea unei formațiuni politice și a persoanei care este exponentul acesteia.

22. Reclamantul a indicat că, din cauza intentării dosarului penal, a fost nevoit să apeleze la serviciile avocatei Natalia Moloșag, încheind în cadrul urmăririi penale Contractele de asistență juridică nr. 024/07/2016 și nr. 014/05/2017 din 15 mai 2017, în baza cărora a achitat onorariul avocatului în mărime de 30 000 de lei, în două tranșe conform bonurilor de plată seria EA nr. 776296 din 19 mai 2017 și QL nr. 748817 din 15 septembrie 2021. Respectiv, aceste cheltuieli urmează a-i fi compensate în baza art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545/1998.

23. Suplimentar, reclamantul a indicat că a încercat să aplice pentru o muncă în afara țării, respectiv a contractat servicii de instruire și pregătire a cadrelor pentru convorbiri în limba engleză de la TD Consulting Grup,

SRL „NYC Work&Travel” și pentru serviciile prestate a achitat 7 000 de lei, conform Contractului nr. 6B din 09 ianuarie 2019, ceea ce constituie prejudiciul material, care în opinia sa urmează să-i fie compensat de către stat în baza Legii nr. 1545/1998.

24. De asemenea, reclamantul a învederat că, a aplicat și a fost acceptat pentru o muncă în SUA, însă din motiv că prin sentința din 20 septembrie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești, a fost condamnat pentru comiterea unei infracțiuni grave, la prezentarea cazierului juridic desfășurat, Ambasada SUA din Republica Moldova i-a refuzat emiterea vizei.

25. Respectiv, reclamantul a considerat că, urmare a condamnării sale ilegale, a pierdut venitul care îl putea încasa din munca prestată peste hotarele țării (SUA) și mijloacele financiare achitate cu titlu de plată pentru instruire în vederea susținerii convorbirii pentru angajare, care se probează prin: Contractul nr. 6B din 09 ianuarie 2019; invoice din 09 ianuarie 2020; aplicația online din 22 mai 2020.

26. Cu referire la prejudiciul moral, reclamantul a indicat că prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanței de judecată i-a fost cauzat un prejudiciu moral enorm, fiindu-i știrbită reputația profesională. A fost umilit de angajații organelor de drept doar pentru apartenența la o formațiune politică aflată în opoziție cu puterea și persecutat din prisma executării atribuțiilor de serviciu în raport cu lichidarea consecințelor unor calamități naturale. Astfel, pentru că reclamantul a dorit să repare prejudiciul cauzat unei persoane fizice, cu diligența necesară, a fost condamnat pentru acest fapt, fiind indusă eronat ilegalitatea acțiunilor sale.

27. Urmare a condamnării sale ilegale, în campania electorală din anul 2019, în care a candidat pentru aceeași funcție publică, a fost denigrat și declarat infractor care a atentat la patrimoniul autorității publice. În acest context, prin intermediul mass-media a fost relatată informația privind condamnarea reclamantului în calitate de ex-primar pentru delapidarea patrimoniului primăriei, ceea ce inevitabil nu i-a permis să câștige în scrutinul electoral.

28. Reclamantul a menționat că, suferințele pe care le-a trăit au lăsat o amprentă profundă în psihicul său, deoarece a trecut prin sentimente de neputință, umilință, a avut insomnie și depresie. Acțiunile procesuale de urmărire penală la care a participat au avut un caracter de intimidare, fiindu-i aplicat un tratament inadmisibil, tratat ca infractor, deși procurorul cunoștea despre ilegalitatea acestor acțiuni, la fel ca și angajații SPIA antrenați la presupusa infracțiune.

29. Reclamantul a subliniat că, deținând funcția de primar, fiind în contact cu societatea și desfășurând activitatea respectivă, devenind lider și exemplu în respectarea valorilor societății, a fost învinuit și condamnat ilegal de comiterea unei infracțiuni patrimoniale, împrejurare ce inevitabil și ireversibil i-a prejudiciat reputația profesională și personală și a pus în dificultate integrarea sa în orice activitate socială de mai departe. Or, presupusa faptă ilegală incriminată a fost relatată pe larg în mass-media, fiind distribuită pe portalurile www publica.md, www anticoruptie.md, www zdg.md, www cuvintul.md, www canal2.md, www protv.md, www deschide.md, www impuls tv td, www canal3.md, www point.md, www jumaltv.md și altele. Cu toate că s-a constatat tragerea ilegală la răspundere penală și condamnarea ilegală a reclamantului, în societate nu se distribuie la moment nici o informație despre scuzele oficiale ce urmau să fie aduse în adresa sa de procuratură.

30. Alt factor important invocat de reclamant și care, în opinia acestuia, a influențat asupra întinderii suferințelor ce i-au fost cauzate este și faptul că acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii au fost concertate și au durat 5 ani. Mai mult ca atât, aceste acțiuni ilegale au vizat inclusiv rudele sale, iar acest fapt i-a agravat neliniștea sufletească. Perioada în care și-a apărat drepturile lezate contra acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală și procuraturii a influențat negativ asupra stării sale psihofizice și s-a materializat în depresie, anxietate, insomnie, neliniște, nesigurantă ce durează și acum.

31. Astfel, reclamantul a considerat că, este îndreptățit să pretindă repararea prejudiciului moral în temeiul Legii nr. 1545/1998, care-l estimează la 1 000 000 de lei, quantum ce rezultă din practica Curții Europene a Drepturilor Omului în astfel de categorii de cauze în care Republica Moldova a fost condamnată.

32. În drept, reclamantul și-a întemeiat pretențiile în temeiul dispozițiilor art. 5, art. 7, art. 8 și art. 13 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, art. 53 din Constituția Republicii Moldova, art. 9 alin. (2) lit. f), art. 16 alin. (1) lit. g), art. 19, art. 2007 și art. 2036 din Codul civil, art. 3 alin. (1) lit. a), b), c), e), art. 6 lit. a), art. 7 lit. e), art. 11 și art. 12 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

33. Reclamantul a solicitat prin cererea de chemare în judecată încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al

Republicii Moldova în beneficiul său a sumei de 37 000 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului material, și anume compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate în cauza penală și compensarea serviciilor de instruire, a sumei de 1 000 000 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului moral și obligarea Procuraturii Generale a Republicii Moldova să aducă în numele statului scuze publice oficiale reclamantului supus neîntemeiat urmăririi penale.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

34. Prin hotărârea din 02 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ion Cuculescu. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ion Cuculescu suma de 30 000 de lei, cu titlu de reparare a prejudiciului material, și anume compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate la examinarea cauzei penale, suma de 7 000 de lei cu titlu de compensare a serviciilor de instruire și suma de 200 000 de lei, cu titlu de reparare a prejudiciului moral. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 205, 210-218, vol. I).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

35. La 07 februarie 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 02 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central (f.d. 208, vol. I), iar la 26 aprilie 2023 a depus apelul motivat, solicitând admiterea acesteia, casarea hotărârii în partea admiterii cererii de chemare în judecată depusă de Ion Cuculescu, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii (f.d. 4-9, vol. II).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

36. Prin decizia din 31 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a casat hotărârea din 02 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea încasării sumei cu titlu de cheltuieli pentru instruire, s-a rejudecat cauza și s-a pronunțat o nouă hotărâre în această parte, prin care: s-a respins ca fiind neîntemeiată solicitarea lui Ion Cuculescu de încasare a sumei de 7 000 de lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru instruire. În rest, hotărârea din 02 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a menținut (f.d. 20, 21-32, vol. II).

MOTIVAREA INSTANȚEI DE APEL

37. Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că Ion Cuculescu este subiectul *Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești*, fiind în drept să revendice pretențiile înaintate cu privire la repararea prejudiciului material și moral, reieșind din faptul că urmare a intentării urmăririi penale în privința dânsului, ultimul prin decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 161-183, vol. I), rămasă irevocabilă prin decizia din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție (f.d. 185-188, vol. I), a fost achitat din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

38. Astfel, instanța de apel a subliniat că, odată ce s-a constatat încălcarea drepturilor lui Ion Cuculescu prin acțiunile organului de urmărire penală, ale procuraturii și instanței de judecată, deoarece a fost învinuit în comiterea unei infracțiuni și condamnat penal, iar ulterior achitat irevocabil, statul are obligația să-i repare prejudiciul material și cel moral cauzat prin acțiunile autorităților statului.

39. În această ordine de idei, instanța de apel a apreciat ca fiind corectă soluția primei instanțe în partea admiterii pretenției cu privire la repararea prejudiciului material sub forma compensării cheltuielilor de asistență juridică suportate în cadrul cauzei penale în mărime de 30 000 de lei, deoarece aceasta se încadrează în cazul prevăzut la art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545/1998 și este confirmată prin bonuri de plată privind cheltuielile de asistență juridică suportate de reclamant pentru serviciile avocatului în cauza penală (f.d. 18-20, vol. I).

40. La fel, instanța de apel a considerat justă concluzia primei instanțe că reclamantul întrunește condițiile prevăzute la art. 6 coroborat cu art. 10 din Legea nr. 1545/1998 la repararea prejudiciului moral. Totodată, s-a apreciat ca fiind echitabilă soluția primei instanțe în partea determinării mărimii compensației pentru repararea prejudiciului moral în sumă de 200 000 de lei, ca fiind conformă prevederilor art. 11 din Legea nr. 1545/1998.

41. Totodată, instanța de apel a apreciat ca fiind eronată concluzia primei instanțe în partea admiterii pretenției cu privire la compensarea cheltuielilor suportate pentru serviciile de instruire și încasarea sumei de 7 000 de lei, cu titlul de prejudiciu material, or, această sumă, pretinsă cu titlu de prejudiciu material, nu își regăsește acoperire în prevederile art. 7 din Legea nr. 1545/1998.

42. Faptul că cheltuielile au fost suportate în perioada în care era în curs de examinare cauza penală, nu constituie în mod automat temei de compensare a acestora, deoarece nu au fost determinate de comportamentul organului de urmărire penală, a procuraturii sau a instanței de judecată, nu au fost suportate în legătură sau din cauza acțiunilor ilicite și, în special, dacă nu sunt reglementate de lege ca fiind sume care pot fi restituite/compensate. Serviciile de instruire și pregătire a cadrelor pentru convorbiri în limba engleză, pentru care reclamantul a achitat 7 000 de lei nu au nici o legătură cauzală cu dosarul penal și cu prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în acest proces penal.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

43. La 09 august 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 31 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acesteia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca neîntemeiată (f.d. 37-42, vol. II).

44. În motivarea cererii de recurs a indicat că instanța de fond cât și instanța de apel au aplicat eronat a normelor de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în condițiile în care pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545/1998, necesită de a fi întrunite cumulativ (minim o condiție), atât circumstanțele prevăzute de art. 6 – dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 – cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Or, aceste norme sunt în realitate indisolubile, nu pot fi aplicate separat.

45. În susținerea poziției sale a indicat că instanța de fond cât și instanța de apel nu au luat în considerare pct. 14 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiției nr. 8 din 24 decembrie 2012, potrivit căruia examinarea corectitudinii procedurilor de arestare, temeinicia deciziei de reținere sau gradul de motivare al actului prin care a fost dispusă arestarea, *nu ține de competența instanței civile*, deoarece aceste chestiuni urmează a fi decise în cadrul procedurilor penale, în contextul celor relatate, constatăm cu certitudine că instanța de fond absolut *neîntemeiat și contrar prevederilor* poate intra în sarcina instanțelor civile, or, litigiu de judecată întemeiat în baza Legii nr.1545 este cu caracter civil și nu ține de competența instanței de judecată de a se expune pe marginea circumstanțelor ce țin de desfășurarea urmăririi penale.

46. A mai indicat că, concluzia instanțelor de judecată cu privire la acordarea prejudiciului material și moral lui Ion Cuculescu s-a bazat doar pe declarații și presupuneri, la fel, instanța de apel n-a reflectat în decizia sa motivată concluziilor sale cu privire la faptul pe care probe s-a bazat la luarea deciziei cu privire la stabilirea cuantumului prejudiciului acordat.

47. A susținut că suma acordată de către instanță pentru despăgubirile morale în mărime de 200 000 de lei este destul de exagerată și neechitabilă suferințelor pretinse că ar fi fost posibil suportate ținându-se cont de natura dreptului lezat, durata desfășurării urmăririi penale, neaplicării măsurilor preventive, statutul și vârsta reclamantului, precum și de faptul că cauza penală intentată în privința acesteia *nu a fost înaintată în judecată*, fiind *încetată la stadia de urmărire penală*. Astfel constată că decizia instanței de apel și a instanței de fond de a acorda despăgubire morală este una *neîntemeiată și bazată pe presupuneri și deduceri*, ceea ce contravine prevederilor art.239 din Codul de Procedură Civilă al RM, care prevede expres că: *Hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.*

48. Prin urmare, a conchis că hotărârea instanței de fond cât și instanța de apel de a acorda prejudiciu material s-a bazat doar pe niște speculații cu privire la o eventuală deplasare/necesitate care „posibil a fost realizată” și aceasta nu atinge un anumit grad de certitudine, constituind mai degrabă o anticipare, astfel, dispunerea încasării prejudiciului material a fost bazată pe niște presupuneri, ceea ce este inadmisibil într-un proces civil.

ASPECTE DE PROCEDURĂ ÎN RECURS

49. La 26 decembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat intimațiilor copia recursului declarat, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire, extrasul din poșta electronică, anexate la materialele dosarului (f. d. 48, vol. II).

50. Până la data stabilită pentru examinarea admisibilității recursului, în adresa Curții Supreme de Justiție referințe nu au parvenit.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

51. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

52. Art. 434 din Codul de procedură civilă (în redacția în vigoare până la 01 septembrie 2023):

- „(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.
- (2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

53. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

- „(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.
- (2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.
- (3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.
- (4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

54. Art. 432 din Codul de procedură civilă (în redacția în vigoare până la 01 septembrie 2023):

- „(1) Părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.
- (2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:
 - a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
 - b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
 - b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
 - c) a interpretat în mod eronat legea;
 - d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.
- (3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:
 - a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
 - b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
 - c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
 - e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
 - f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.
- (4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
- (5) Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

55. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

56. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatrăgerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

57. Art. 444 din Codul de procedură civilă:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

58. Art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: e) să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.”

59. Art. 2 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești:

„(1) În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni:
acțiuni ilicite – acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni);
cazuri excepționale – cazuri când persoanei i-au fost încălcate grav și abuziv drepturile și libertățile fundamentale garantate de Constituție și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte ori când consecințele acțiunilor ilicite comise sînt extrem de grave sau chiar iremediabile.

60. Art. 3 alin. (1), (2) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.”

61. Art. 5 alin. (1), (2) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„(1) Cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

(2) Cererea de chemare în judecată privind repararea prejudiciului se depune în termen de 3 ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.”

62. Art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.”

63. Art. 7 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„În cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie:

a) salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite;

b) pensia sau indemnizația a cărei plată a fost sistată ca urmare a arestului ilegal și ținerii sub arest;

- c) averea (inclusiv depunerile bănești și dobânzile aferente, obligațiile împrumuturilor de stat și câștigurile aferente) confiscată ori trecută în venitul statului de către instanța judecătorească sau ridicată de organul de urmărire penală, precum și averea sechestrată;
- d) amenzile percepute ca urmare a executării sentinței judiciare și cheltuielile de judecată suportate de persoana fizică în legătură cu acțiunile ilicite;
- e) sumele plătite de ea pentru asistența juridică;
- f) cheltuielile pentru tratamentul ei, tratament determinat de aplicarea față de aceasta a unor acțiuni ilicite (a maltratării);
- g) cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.”

64. Art. 11 alin. (1), (3) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„(1) Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare:

- a) ravnitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;
- b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;
- c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei;
- d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;
- e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;
- f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;
- g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;
- h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

(2) Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală.

(3) În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral. ”

65. Art. 2007 alin. (1) lit. a) din Codul civil:

„(1) Prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri:

- a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea.”

66. Art. 2037 alin. (1)-(3) din Codul civil:

„(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în

mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

67. Referitor la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, potrivit extrasului din poșta electronică Zimbra, anexat la fila dosarului 33, vol. II, copia deciziei motivate a instanței de apel a fost notificată participanților la proces în mod electronic în data de 24 iulie 2023. Astfel, se consideră că, în condițiile speței, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a respectat termenul de atac, deoarece cerere de recurs a fost depusă la 09 august 2023.

68. Prin prisma prevederilor art. 444 din Codul de procedură civilă, la caz, examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat fără înștiințarea și audierea participanților la proces.

69. Studiind materialele dosarului, prin prisma normelor de drept aplicabile speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova este întemeiată și urmează a fi admisă, cu modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, în partea sumei încasate cu titlu de reparare a prejudiciului moral, din motivele ce succed.

70. În condițiile prezentei spețe, reclamantul Ion Cuculescu, înaintând acțiunea împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Procuraturii Generale a Republicii Moldova, a solicitat încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul său prejudiciul material în sumă de 37 000 de lei, compus din 30 000 de lei cheltuieli de asistență juridică în cadrul dosarului penal și 7 000 de lei servicii de instruire, repararea prejudiciului moral estimat la suma de 1 000 000 de lei și obligarea Procuraturii Generale a Republicii Moldova să aducă în numele statului scuze publice oficiale reclamantului supus neîntemeiat urmăririi penale (f. d. 2, 3-13, vol. I).

71. Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ion Cuculescu, a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ion Cuculescu cu titlu de reparare a prejudiciului material sub forma cheltuielilor de asistență juridică la examinarea cauzei penale în mărime de 30 000 de lei, serviciilor de instruire în mărime de 7 000 de lei, precum și a sumei de 200 000 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului moral; în rest, acțiunea a respins-o ca neîntemeiată (f. d. 205, 210-218, vol. I).

72. Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea din 02 februarie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în partea compensării cheltuielilor pentru instruire în sumă de 7 000 de lei și în această parte a pronunțat o nouă hotărâre, prin care a respins pretenția dată ca fiind neîntemeiată. În rest, hotărârea din 02 februarie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a menținut (f.d. 20, 21-32, vol. II).

73. Efectuând controlul judiciar al deciziei din 31 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 02 februarie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că instanța de apel a stabilit corect raportul juridic litigios, a identificat corect normele ce-l guvernează și a stabilit corect natura drepturilor încălcate. Însă, la stabilirea cuantumului sumei ce urmează a fi încasată cu titlu de reparare a prejudiciului moral pentru încălcarea drepturilor reclamantului prin acțiunile ilegale ale autorităților statului, nu s-a ținut cont de criteriile de determinare a mărimii compensației pentru prejudiciul moral cauzat. Din acest motiv, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și va modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, în sensul diminuării cuantumului prejudiciului moral încasat.

74. În baza materialului probator administrat la dosar se atestă că, la 11 iulie 2016, ofițerul de urmărire penală Nicolae Bruma din cadrul DCC a SPIA al MAI a început urmărirea penală în cauza penală nr. 2016550013, pe faptul abuzului de serviciu în interes material comis de reclamant în calitate de Primar al or. Șoldănești. Conform organul de urmărire penală, la 29 iunie 2016 și 06 iulie 2016, au fost comercializate 42 de foi de ardezie însușite fraudulos din rezerva de stat, la prețul de 3 630 de lei, iar mijloacele financiare fiind încasate de reclamant.

75. La 13 iulie 2016, prin ordonanța procurorului Vitalie Galeru, reclamantul a fost recunoscut în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzută la art. 327 alin.(2), lit. b) din Codul penal, fiind reținut pentru 72 ore.

76. La 15 iulie 2016, prin ordonanța aceluiași procuror, reclamantul a fost pus sub învinuire pentru infracțiunea incriminată.

77. Iar, la 10 februarie 2017, procurorul Vitalie Galeru din Procuratura Anticorupție a pornit urmărirea penală conform elementelor constitutive ale infracțiunii de la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal, pe faptul delapidării averii străine încredințate în administrarea vinovatului, cu folosirea situației de serviciu, în cauza penală nr. 2017978043.

78. La aceeași dată, prin ordonanța procurorului, cauzele penale au fost conexate într-o singură procedură cu numărul 2016550013. Totodată, același procuror a modificat acuzarea învinuitului, incriminându-i doar infracțiunea de la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal.

79. Prin sentința din 20 septembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Șoldănești, Ion Cuculescu a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal, fiindu-i aplicată sancțiune sub formă de amendă în mărime de 600 u.c., cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 4 ani. Totodată, s-a încasat prejudiciul cauzat prin infracțiune în sumă de 3 630 de lei.

80. Prin decizia din 29 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de avocatei Natalia Moloșag, în interesele inculpatului. S-a casat parțial sentința și s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care s-a constatat că emiterea ordonanțelor de pornire a urmăririi penale la 10 februarie 2017, conexarea și punerea sub învinuire, au avut loc cu încălcarea principiului *non bis in idem* (nimeni nu poate fi tras sau cercetat penal de două ori pentru aceeași faptă) și cu încălcarea competenței materiale. S-a încetat procesul penal din motiv că există circumstanțe ce exclud tragerea la răspundere penală. S-a dispus ca probele acumulate în cauza penală nr. 2017978043, invocate de partea acuzării, să fie declarate nevalabile urmare acumulării lor în afara urmăririi penale.

81. La 01 august 2019, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul ordinar declarat de procuror, iar cauza a fost remisă la rejudecare în instanța de apel în alt complet.

82. La 31 ianuarie 2020, a fost admis apelul avocatei Natalia Moloșag, în numele inculpatului, s-a casat sentința din 20 septembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Șoldănești și s-a pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit de prima instanță. S-a încetat procesul penal din motiv că există circumstanțe ce exclud tragerea la răspundere penală în conformitate cu art. 391 alin. (1) pct. 6) din Codul de procedură penală.

83. La 13 octombrie 2020, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul ordinar declarat de procuror, iar cauza a fost remisă la rejudecare în instanța de apel în alt complet.

84. Prin decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul avocatei Natalia Moloșag, casată sentința din 20 septembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Șoldănești, prin care Ion Cuculescu a fost achitat din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

85. Prin decizia din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție s-a respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de procurorul Radu Sîli din Procuratura mun. Chișinău.

86. În lumina circumstanțelor constatate și expuse supra, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că instanța de apel corect a reținut existența dreptului reclamantului Ion Cuculescu la despăgubire pentru prejudiciul material și moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale autorităților statului, în conformitate cu art. 3 și art. 6 lit. a) din Legea nr. 1545/1998, având în vedere achitarea prin sentință irevocabilă a acestuia, din motiv că fapta imputată nu constituie infracțiune.

87. Astfel, este în afara oricărui dubiu că, în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală și procuraturii, lui Ion Cuculescu i-au fost lezate drepturile sale, fiindu-i cauzat un prejudiciu moral. Însă, mărimea concretă a compensației urmează a fi determinată conform criteriilor de la art. 11 din Legea nr. 1545/1998. Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, conform căruia indemnizația pentru prejudiciul suportat trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. Determinarea cuantumului despăgubirii nu este o chestiune de oportunitate sau de echivalare simbolică, ci una care trebuie să fie guvernată de criterii obiective, prevăzute de art. 11 din Legea nr. 1545/1998 și dezvoltate în jurisprudența constantă a Curții Supreme de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului.

88. Aici, urmează a fi menționat că, instanța de apel a aplicat corect norma materială ce guvernează raportul juridic litigios și just a constatat faptul că este reparabil prejudiciul moral cauzat lui Ion Cuculescu în urma tragerii ilegale la răspundere penală.

89. Totuși, în ceea ce privește cuantumul despăgubirii, instanța de apel a omis o analiză concretă și detaliată a criteriilor legale obligatorii, stabilite de art. 11 din Legea nr. 1545/1998, pentru determinarea întinderii prejudiciului moral. Această omisiune a condus la stabilirea unui cuantum ce se dovedește a fi lipsit de fundamentare corespunzătoare și disproporționat față de circumstanțele speței, dar și neconform cu practica judecătorească în spețe similare. Așa, încasarea sumei de 200 000 de lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral este una exagerată și excesivă în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității.

90. În sensul art. 11 alin. (1) din Legea nr. 1545/1998, cuantumul prejudiciului moral trebuie stabilit în funcție de: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea

încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

91. Aplicând aceste criterii în mod concret la speța lui Ion Cuculescu, Curtea reține că acesta aproximativ cinci ani a fost subiect al cauzei penale nr. 2017978043 (11 iulie 2016 – 16 iunie 2021), având succesiv calitatea de bănuit, învinuit și inculpat. În cadrul dosarului penal, Ion Cuculescu a fost audiat atât în cadrul urmăririi penale (în calitate de bănuit și învinuit), cât și în cadrul cercetării judecătorești (în calitate de inculpat).

92. La fel, o perioadă de aproximativ cinci ani, lui Ion Cuculescu neîntemeiat și ilegal i-a fost incriminată comiterea unei infracțiuni care face parte din categoria celor grave și care se pedepsea cu amendă în mărime de la 500 la 1 000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani. Circumstanța dată comportă o serioasă atingere adusă onoarei, reputației și credibilității unei persoane publice, cu atât mai mult a unui politician.

93. În partea măsurilor de constrângere, la caz, urmează a fi apreciat faptul că reclamantul a fost reținut pentru 72 de ore, însă nu a fost arestat preventiv sau deținut ulterior în penitenciar. În privința lui Ion Cuculescu nu s-au aplicat măsuri privative de libertate pe termen lung.

94. Un alt factor important este că, prima instanță, Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești, l-a fost recunoscut vinovat pe Ion Cuculescu în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 191 alin. (2) lit. d) din Codul penal și l-a condamnat penal. Deși sentința de condamnare nu era definitivă și, ulterior, a fost casată, este rezonabil de admis faptul că ea a produs pentru Ion Cuculescu consecințe sociale și profesionale, afectându-i viața publică, prin materiale probitate în sursele mass-media.

95. În această ordine de idei, Completul de judecată consideră că, pentru reclamant, pornirea urmăririi penale, recunoașterea acestuia în calitate de bănuit, învinuit și inculpat, punerea sub învinuire pe nedrept de comiterea unei infracțiuni care nu a comis-o, a avut un impact profesional și social, afectându-i nu doar cariera, ci și relațiile personale, iar aceste acțiuni au fost

susceptibile să-i producă suferințe morale, de natură să lezeze demnitatea și onoarea.

96. Prin urmare, instanța de apel a reținut în mod corect existența unui prejudiciu moral, dar a omis să aplice în mod complet și riguros criteriile legale, rezultând un quantum nejustificat în raport cu intensitatea suferințelor dovedite. Or, în opinia instanței de recurs, suma de 200 000 de lei este una exagerată, în condițiile lipsei unor probe directe privind efecte devastatoare asupra vieții profesionale sau personale ale reclamantului. Astfel, diminuarea acestei despăgubiri la suma de 100 000 lei este justificată de mai mulți factori, printre care: caracterul limitat al măsurilor de constrângere aplicate; inexistența unei condamnări definitive sau a unui regim de detenție; absența prejudiciilor profesionale ireversibile sau a afectării grave a sănătății; lipsa dovezilor privind stigmatizare publică sau marginalizare profesională; comparabilitatea cu alte spețe soluționate de instanțele naționale.

97. Așadar, susținerile reclamantului, în sensul că acțiunile desfășurate în perioada urmării penale i-au lezat drepturile și că vătămarea acestor drepturi rezidă într-un prejudiciu moral, nu pot fi negate, corespund realității și sunt întemeiate. Totuși, în circumstanțele speței, acestea nu justifică existența și întinderea unui asemenea prejudiciu moral, precum cel încasat de către instanța de apel. Or, scopul acordării daunelor morale constă în realizarea, în primul rând, a unei satisfacții morale pentru suferințele de același ordin, dar nu a unei satisfacții patrimoniale. Prejudiciul moral trebuie să fie compensatoriu, și nu punitiv.

98. În opinia instanței de recurs, suma de 100 000 de lei este pe măsură să atenueze suferințele psihice și fizice cauzate reclamantului, fiind o despăgubire echitabilă și corespunzătoare criteriilor de despăgubire stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin jurisprudența sa constantă (cauza Șarban vs Republica Moldova și cauza Ceaicovschi vs Republica Moldova).

99. Totodată, despăgubirea de 100 000 de lei este corelativă și comparabilă cu practica Curții Supreme de Justiție în cazuri similare în care reclamantii au înaintat cereri de chemare în judecată în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 (cauza Anatolie Vîntu vs Ministerul Justiției, cauza 2ra-1011/23 https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=77391), în care despăgubirea acordată a fost de asemenea de 100 000 lei pentru o durată similară a procedurilor și o situație juridică comparabilă.

100. Conform reperelor din jurisprudența națională (Anatolie Vîntu vs Ministerul Justiției) și a CtEDO (Șarban vs Republica Moldova și cauza

Ceaicovschi vs Republica Moldova), suma de 100 000 lei îndeplinește exigențele de echitate, proporționalitate și coerență jurisprudențială.

101. În această consecvență, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Ministerul Justiției a Republicii Moldova și de a modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe în partea ce ține de cuantumul sumei încasate cu titlu de prejudiciu moral, prin diminuarea sumei de la 200 000 (două sute de mii) lei la suma de 100 000 (una sută mii) de lei, iar în rest – de a menține decizia instanței de apel.

102. În conformitate cu art. 442, art. 444, 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Modifică decizia din 31 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 02 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, adoptate în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Cuculescu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, în partea ce ține de cuantumul sumei încasate cu titlu de reparare a prejudiciului moral, prin diminuarea sumei de la 200 000 (două sute de mii) lei la suma de 100 000 (una sută mii) de lei.

În rest, decizia din 31 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 02 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Gheorghe Stratulat

Oxana Parfeni